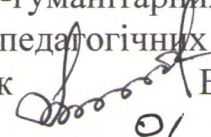

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Гуманітарний факультет Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Начальник кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
кандидат педагогічних наук, доцент,
полковник Віталій РЮТІН
28 01 2020 р.

СИЛАБУС «ФІЛОСОФІЯ НАУКИ»

РІВЕНЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ доктор філософії у галузі наук з державної безпеки
ГАЛУЗЬ ЗНАНЬ 25 Воєнні науки, національна безпека,
безпека державного кордону
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 253 Військове управління (за видами збройних сил)
251 Державна безпека
255 Озброєння та військова техніка

Розглянуто та ухвалено на засіданні
кафедри
Протокол від 28. 01. 2020 р. № 7.

Харків 2020

Інформація про викладача	
Прізвище, ім'я, по батькові	СЕВРУК ІРИНА ІГОРІВНА
Науковий ступінь	КАНДИДАТ ФІЛОСОФСЬКИХ НАУК
Вчене звання	ДОЦЕНТ
Посада	ДОЦЕНТКАФЕДРИ СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
Місце роботи	НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ
Адреса кафедри	МАЙДАН ЗАХИСНИКІВ УКРАЇНИ, 3, ХАРКІВ, ХАРКІВСЬКА ОБЛАСТЬ, 61000
Контакти	097 367 94 21
E-mail	sevrukirina@ukr.net
Консультації	
Час	ПОНЕДІЛОК, 15.30 - 17.30
Місце	КАФЕДРА СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань: 25 Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону	Цикл загальної підготовки
Блоків змістових модулів – 1	Спеціальність: 253 Військове управління (за видами збройних сил) 251 Державна безпека 255 Озброєння та військова техніка	Рік підготовки:
Змістових модулів – 6		1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат		Семестр
Загальна кількість годин – 120		I
		Лекції
		22 год.
		Семінарські, практичні та групові заняття
		38 год.
	Рівень вищої освіти: доктор філософії у галузі наук з державної безпеки	Самостійна робота
		48 год.
		Індивідуальні завдання
		12 год.
		Вид контролю: I семестр - екзамен

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Предмет вивчення навчальної дисципліни: загальні закономірності та тенденції формування та розвитку наукового пізнання як особливої діяльності по виробництву наукових знань та науки як соціального інституту, що розглядаються у історично змінюваному соціокультурному контексті; специфіка наукового пошуку, «алгоритм відкриття», методи дослідницької діяльності у їх значенні для діяльності вченого у галузі воєнної науки, національної безпеки, безпеки державного кордону.

Міждисциплінарні зв'язки з дисциплінами:

«Філософія науки» - дисципліна, яка спирається на знання ад'юнктів, отриманні під час вивчення базового курсу «Філософія» (перший рівень, бакалаврський), «Актуальні проблеми філософії» (другий рівень, магістерський).

«Філософія науки» утворює методологічну базу вивчення таких дисциплін третього рівня вищої освіти, як:

- «Проблеми та тенденції технічного оснащення та матеріально-технічного забезпечення військових формувань держави»;
- «Застосування сучасних інформаційних технологій у науковій діяльності»;
- «Інноваційні технології в технічній експлуатації озброєння, військової та спеціальної техніки»;
- «Організація та зміст науково-педагогічної і наукової діяльності в вищому військовому навчальному закладі»
- «Методологія наукових досліджень організаційних систем військового призначення»
- «Методологія наукових досліджень технічних систем військового призначення»;
- «Організація психологічних, соціологічних та педагогічних досліджень»;
- «Організація наукової роботи у Національній гвардії України».

Мета навчальної дисципліни: забезпечити формування ад'юнктами здатності здійснювати науково-дослідну роботу у галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» на основі засвоєння концептуальних підходів сучасної філософії науки, оволодіння методологією та методикою сучасного наукового пізнання; формування ад'юнктами як науковцями та військовими професіоналами загальної філософсько-методологічної, культури мислення та громадянської позиції; сприяти якісному професійному виконанню завдань проведення наукових досліджень у Національній гвардії України.

Завдання навчальної дисципліни: сформованість знань щодо змісту навчальних елементів: поняття науки, діахронний та синхронний плюралізм буття науки, особливості наукової раціональності, її основні типи, наука як специфічний тип знання, вид діяльності та соціальний інститут, специфіка військової науки; основні концептуальні підходи філософії науки, їх методологічне та евристичне

значення для розвитку науки; зміст та методологічне значення наукової картини світу, особливості сучасної наукової картини світу; основні етапи формування наукової раціональності та їх специфіка, характерні ознаки класичної та некласичної науки, основні тенденції формування науки майбутнього; структура наукового знання; рівні наукового знання, їх сутність, специфіка та структура, відповідні методи та методологія наукового пізнання, їх значення для проведення військово-наукового дослідження; сутність науки як соціального інституту, її функції в суспільстві, основні етапи інституціоналізації науки, соціальні характеристики наукової професії, вимоги, що висуває сучасність до професії вченого, сутність етосу науки, сутність взаємодії науки і політики, науки і культури, головні зміни у підході до наукової політики на межі третього тисячоліття, моральні аспекти функціонування науки в сучасному суспільстві, вимоги щодо моральної, соціальної та професійної відповідальності вченого; сутність науково-технічного прогресу та його моральні проблеми, сутність, основні етапи та закономірності становлення науково-технічного потенціалу сучасних розвинутих країн та України.

Згідно з вимогами освітньої програми здобувачі вищої освіти повинні знати:

методологічне значення філософії науки у формуванні філософсько-методологічної, культуримислення та громадянської позиції ад'юнктів як науковців та військових професіоналів;

філософсько-світоглядні засади, сучасні тенденції, напрямки і закономірності розвитку філософії науки та інновацій;

сутність та специфіку науки, наукової раціональності, основні етапи її формування; характерні ознаки, базові ідеї та підходи наукової класичної, некласичної та постнекласичної раціональності; зміст та специфіку парадигм класичної, некласичної та постнекласичної науки у їх впливі на військову теорію та практику;

сутність, специфіку та характерні ознаки наукового знання та пізнання, структуру наукового знання; специфіку, структуру та основні методи емпіричного, теоретичного та метатеоретичного рівнів наукового знання; методологічні функції філософії у науковому та військово-практичному пізнанні;

сутність та специфіку науки як соціального інституту, основні етапи її інституціоналізації, основні функції в суспільстві, соціальні характеристики наукової професії, її особливості як соціальної системи;

зміст та основні проблеми етики науки, моральні аспекти функціонування науки та особливості морально-етичного регулювання наукових досліджень у технологічному суспільстві; моральні аспекти діяльності вченого у галузі воєнної науки, національної безпеки, безпеки державного кордону;

зміст та характер впливу науки на економічний та соціальний прогрес сучасного суспільства; зміст понять «науково-технічний потенціал», «військовий науково-технічний потенціал»; особливості сучасного етапу

інтеграції воєнних наук та виробництва у розвинутих країнах світу та в Україні; місце української воєнних наук у сучасному науковому просторі.

уміти:

здійснювати аналіз теоретичних і методологічних основ філософських концепцій, вчень і доктрин; застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії, парадигми наукового знання у дослідженні як глобального розвитку воєнної теорії і практики, так і вирішенні конкретних проблем наукового забезпечення розвитку та функціонування НГУ;

вирішувати актуальні проблеми дослідницько-інноваційної, професійної та освітньої діяльності, спираючись на систему знання та методології сучасної філософії науки, відображати їх у власному науковому дослідженні;

видобувати, систематизувати, аналізувати та синтезувати інформацію з різних джерел; якісно оформлювати результати роботи у вигляді наукових та академічних текстів, демонструвати результат наукових досліджень у ході дискусій та наукової полеміки з використанням теоретичних та методологічних напрацювань сучасної філософії науки;

здійснювати публічну апробацію результатів досліджень, сприяти їх поширенню в науковій та практичній сферах, додержуючись принципів професійної етики вченого.

3. Зміст навчальної дисципліни (анотація навчальної дисципліни).

«Філософія науки» - одна з основних навчальних дисциплін, що забезпечують підготовку докторів філософії у галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону» за спеціальностями 251 «Державна безпека» (спеціалізація «Службово-бойова діяльність Національної гвардії України»), 253 «Військове управління (за видами Збройних Сил)» (спеціалізація «Військове управління у Національній гвардії України»), 255 «Озброєння та військова техніка» (спеціалізація «Озброєння, військова та спеціальна техніка Національної гвардії України»). В результаті вивчення дисципліни ад'юнкти, як здобувачі освіти третього освітньо-наукового рівня, мають стати компетентними фахівцями у специфічних питаннях розв'язання актуальних проблем дослідно-інноваційної, військово-професійної та викладацької діяльності, відображаючи їх у власному науковому дослідженні, забезпечуючи в такий спосіб реформування й розвиток Національної гвардії України у відповідності до стандартів НАТО та вимог сучасного технологічного світу. У межах цього курсу ад'юнкти продовжують формувати інтегральну, загальні, професійні та професійно-спеціальні компетентності, які визначені для забезпечення потреб Національної гвардії України у науково-педагогічних кадрах вищої кваліфікації та створення потенціальної бази для багатоваріантного вибору шляху подальшого наукового, військово-професійного становлення та кваліфікаційного удосконалення з урахуванням конкретних потреб Національної гвардії України.

Вирішальним у розвитку та трансформаціях сучасного суспільства стає науково-технологічний прогрес. Саме він обумовлює військовий науково-технічний потенціал країн та розстановку сил у міжнародному глобалізованому просторі. Він пов'язаний, в першу чергу, з інноваційним розвитком наукового знання, тому числі, воєнних наук, та потребує від сучасного фахівця сформованого наукового світогляду, здатності до інноваційного, міждисциплінарного мислення, креативності та нестандартності рішень за умов швидкоплинності та значної невизначеності ситуації, здатності до соціальної та моральної відповідальності. Важко переоцінити роль дисципліни «Філософія науки» у формуванні відповідних компетентностей випускників ад'юнктури Національної академії Національної гвардії України.

Робота із значними масивами інформації, її видобування та критичне переосмислення під час опрацювання наукової літератури та Інтернет-джерел, підготовка презентацій та виступів до семінарських та групових занять, участь у дискусіях та роботі круглого столу «Військовий науково-технічний потенціал: сучасні розвинуті країни та Україна», підготовка та захист індивідуального науково-дослідного завдання, виступи на науково-практичних конференціях у межах опанування дисципліни «Філософія науки» дозволяють ад'юнктам формувати компетентності, що забезпечують якість їх подальшої дослідно-інноваційної, військово-професійної та викладацької діяльності.

4. Календарно-тематичний план вивчення дисципліни.

Орієнтовна дата	Назва модулів і тем	Форми організації навчання, вид навчальних занять, кількість годин			Завдання для самостійної роботи
		денна			
		Лекції	Практичні (семінарські)	Самостійна робота	
Блок змістових модулів I. Наука як соціокультурний феномен.					
Вересень	Заняття 1.1. Лекція. Вступ. Наука та наукова діяльність. Професія – воєнний вчений.	2			
Змістовний модуль 1. Основні етапи розвитку науки.					
Вересень	Заняття 1.2. Лекція. Формування наукової раціональності: від міфопоетичної до раціональної свідомості. Самостійна робота до заняття 1.2.Донаукові стадії розвитку інтелекту: міфопоетична свідомість та донаукова раціональність Стародавнього Сходу. Самостійна робота до заняття 1.3. Формування наукової раціональності: Античність та Середньовіччя. Заняття 1.3. Семінар. Специфіка наукової раціональності доби Античності та Середньовіччя.	2		2 4	Самостійна робота до заняття 1.2. 1.Специфіка міфологічної свідомості. 2. Характерні ознаки донауки Стародавнього Сходу. Самостійна робота до заняття 1.3. 1. Соціально-історичні передумови формування науки в Стародавній Греції. Роль давньогрецької демократії. 2. Гносеологічні умови формування природничого знання в Стародавній Греції.Давньогрецька фізика як онтологія (<i>натурфілософія</i>). 3. Специфіка теологічного світогляду: універсалізм, символізм, ієрархія, телеологізм. 4. Наука та релігія, знання та віра у добу Середньовіччя. Теологічно-текстовий характер пізнавальної діяльності.

Жовтень	Заняття 1.4. Лекція. Класична та некласична наука. Основні тенденції формування науки майбутнього.	2			5. Зародки формування експериментальної науки: середньовічні астрологія, алхімія, ятрохімія, натуральна магія.
	Самостійна робота до заняття 1.5. Класична наука: формування, базові ідеї та підходи.		4		Самостійна робота до заняття 1.5. 1. Соціокультурні та гносеологічні передумови формування класичної науки. 2. Конститування класичної науки: синтез теоретичної та емпіричної діяльності доби Ренесансу.
	Заняття 1.5. Семінар. Класична раціональність.	2		4	3. Введення у науку гіпотетико-дедуктивної методології пізнання: Г. Галілей. Раціональна індукція та мисленевий експеримент. 4. Інтелектуальна революція та формування наукового природознавства у Новий час.
	Самостійна робота до заняття 1.6. Некласична наука: базові ідеї та принципи.			2	5. Основні принципи новоєвропейського наукового мислення. Самостійна робота до заняття 1.6. 1. Некласика як світогляд та тип наукової раціональності. Релятивізм та квантова теорія. 2. Стилеутворюючі складові некладики. 3. Основні поняття та ідеї некладики. 4. Некласична наука: зміни методології наукового пізнання.
Заняття 1.6. Семінар. Некласична наука: стилеутворюючі складові та методологія.					

Модульний контроль ЗМ1.					
Жовтень	Проводиться під час заняття 1.6.				
Змістовий модуль 2. Структура наукового знання.					
Лист опад	Заняття 2.1. Лекція. Рівні наукового знання. Методи емпіричного дослідження, їх роль у воєнно-науковому дослідженні. Самостійна робота до заняття 2.2. Емпіричне знання: структура, методи, методологія. Заняття 2.2. Групове. Емпіричне знання та його методи. Самостійна робота до заняття 2.3. Методи емпіричного дослідження. Заняття 2.3. Семінар. Методи емпіричного дослідження, їх використання у воєнній науці. Самостійна робота до заняття 2.4. Методи емпіричного дослідження. Абстрагування та індукція. Заняття 2.4. Групове заняття. Методи емпіричного дослідження. Абстрагування та індукція, їх роль у військово-науковому дослідженні. Методи теоретичного пізнання, їх роль у проведенні наукових досліджень з воєнної теорії і практики. Самостійна робота до заняття 2.5. Теоретичне знання, його специфіка та структура. Наукова теорія. Заняття 2.5. Семінар. Теоретичне знання,	2			Самостійна робота до заняття 2.2. 1. Рівні емпіричного знання: емпіричні висловлювання, емпіричні факти, емпіричні закони, феноменологічні теорії. 2. Основні методи емпіричного знання. 3. Операціоналізм (Н. Кемпбеллом, Р. Бриджмен): методологія та роль у розвитку природничих наук. 4. Експериментальний метод: сутність, специфічні ознаки, результати. Самостійна робота до заняття 2.3. 1. Наукове спостереження та вимоги до нього. 2. Наукове порівняння як метод та операціональна ситуація. 3. Вимірювання в науці та особливості його проведення. Пряме та непряме вимірювання. 4. Науковий експеримент, типи експериментальних задач. 5. Гносеологічна функція приладів. Самостійна робота до заняття 2.4. 1. Проблема абстракції в історії філософії: платонізм, номіналізм, концептуалізм. 2. Абстракція та структура реальності. 3. Поняття індукції. Індукція повна та неповна. 4. Індукція через елімінацію. Індукція як зворотна дедукція. Підтверджуюча індукція. 5. Принцип фальсифікації як метод наукового пізнання (К. Поппер). Самостійна робота до заняття 2.5. 1. Специфіка теоретичного знання. Ідеалізація. 2. Наукова теорія та її об'єкт. Структура наукової теорії Самостійна робота до заняття 2.6.

	його специфіка та структура. Самостійна робота до заняття 2.6. Методи теоретичного пізнання: ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод та математичне моделювання. Заняття 2.6. Семінар. Методи теоретичного пізнання: ідеалізація, формалізація, аксіоматичний метод, їх значення для воєнної науки. Метатеоретичний рівень наукового знання, його методологічне значення для воєнної науки. Самостійна робота до заняття 2.7. Метатеоретичний рівень наукового знання: структура, специфіка та завдання. Заняття 2.7. Семінар. Метатеоретичний рівень наукового знання: структура, специфіка, завдання та методи. Самостійна робота до заняття 2.8. Рефлексія як основний метод метатеоретичного рівня пізнання в науці. Заняття 2.8. Семінар. Рефлексія як основний метод метатеоретичного рівня пізнання в науці.		2	2	1. Ідеалізація як основний спосіб конструювання теоретичних об'єктів. 2. Формалізація як метод теоретичного пізнання. Типи формалізованих теорій. Формалізація теорій та аксіоматичний метод. 3. Аксіоматичний метод: етапи розвитку наукових уявлень про його сутність від евклідової геометрії до сучасності (Г. Фреге та Д. Гілберт). 4. Математичне моделювання: типи математичних моделей та їх евристичні можливості. Самостійна робота до заняття 2.7. 1. Структура та специфіка загальнонаукового знання. Картина світу (загальнонаукова та часткових наук) та методологія. 2. Аксіологічні засади метатеоретичного знання. Цінності науки. 3. Наука та філософія. Філософія науки. Самостійна робота до заняття 2.8. 1. Поняття рефлексії. Рефлексія як предмет гносеологічного аналізу. Структура рефлексивного знання. 3. Стадії розвитку наукового пізнання. Особливості динаміки наукового пізнання. 4. Основні вимоги до наукового пізнання. Метатеорія.

Модульний контроль ЗМ2					
Лист опад	Проводиться під час заняття 2.8				
Змістовий модуль 3. Наука як соціальний інститут. Соціологія науки та знання.					
Лист опад	Заняття 3.1. Лекція. Наука як соціальний інститут. Функції науки в суспільстві. Заняття 3.2. Лекція. Соціологія науки та знання: основні ідеї та принципи. Самостійна робота до заняття 3.3. Соціологія науки та знання: основні ідеї та підходи. Заняття 3.3. Семінар. Наукова професія та наукове співтовариство. Самостійна робота до заняття 3.4. Наукова професія як соціальна система: відтворення та типи комунікації. Заняття 3.4. Групове заняття. Наукова професія як соціальна система: відтворення та типи комунікації.	2 2 2 2 2		2	Самостійна робота до заняття 3.3. 1. Класична соціологія знання. Е. Дюркгейм. 2. Німецька соціологія знання(М. Шелер та К. Маннгейм). Інтелектуали як специфічна соціальна група. 3. Дж. Д. Бернал «Соціальна функція науки»: наука та війна. 4. Конститування соціології науки як самостійної галузі знання (Р. Мертон, Т. Парсонс, П. Сорокін). Самостійна робота до заняття 3.4. 1. Відтворення наукових кадрів та міграція вчених як соціальна проблема. 2. Типи комунікації у науковому співтоваристві: комунікація, співавторство, наставництво, колегіальність.
Модульний контроль ЗМ3					
Лист опад	Проводиться під час заняття 3.4.				
Змістовий модуль 4. Етика науки.					
Грудень	Заняття 4.1. Лекція. Моральні аспекти функціонування науки. Етика науки. Самостійна робота до заняття 4.2. Моральний вибір та моральна відповідальність. Професійна відповідальність вченого. Заняття 4.2. Семінар. Моральний вибір та моральна відповідальність. Професійна	2 2		2	Самостійна робота до заняття 4.2. 1. Філософські основи етики. 2. Внутрішня етика науки: професійна відповідальність вченого. 3. Зовнішня етика науки: соціальна відповідальність вченого та науки. 4. Рольова структура науки та моральна відповідальність вченого.

	відповідальність вченого в галузі воєнної науки, національної безпеки, безпеки державного кордону. Заняття 4.3. Лекція. Науково-технічний прогрес та його моральні проблеми. Самостійна робота до заняття 4.4. Науково-технічний прогрес та його моральні проблеми. Семінар 4.4. Семінар. Науково-технічний прогрес та його моральні проблеми.	2		2	Самостійна робота до заняття 4.4. 1. Логіка розвитку науки та проблеми соціальної відповідальності. 2. Використання наукових досліджень та проблема соціальної відповідальності. 3. Свобода досліджень та соціальна відповідальність. 4. Морально-етичне регулювання наукових досліджень.

Модульний контроль ЗМ4					
Грудень	Проводиться під час заняття 4.4.				
Змістовий модуль 5. Наука як основа економічного та соціального прогресу сучасного суспільства.					
Грудень	Заняття 5.1. Лекція. Сутність, основні етапи та закономірності становлення науково-технічного потенціалу сучасних розвинутих країн. Самостійна робота до заняття 5.2. Науково-технічний потенціал: організаційні структури та програми розвитку. Заняття 5.2. Семінар у формі круглого столу. Воєнний науково-технічний потенціал: сучасні розвинуті країни та Україна.	2	4	4	Самостійна робота до заняття 5.2. 1. Основні організаційні структури науково-технічного потенціалу розвинутих країн. 2. Інтеграція науки та виробництва: особливості сучасного етапу. 3. Національно-дослідні програми. 4. Програми технологічного розвитку (США, Японія, Англія, Франція).
Модульний контроль ЗМ5					
Грудень	Проводиться під час заняття 5.2.				
Змістовий модуль 6. Сучасна наукова картина світу.					
Грудень	Заняття 6.1. Лекція. Фізична картина світу у її розвитку. Самостійна робота до заняття 6.2. Фізична картина світу: від натурфілософії до неонекласики. Заняття 6.2. Лекція. Філософія, наука, культура. Заняття 6.3. Самостійна робота під керівництвом викладача. Філософські проблеми сучасної наукової картини світу. Заняття 6.4. Семінар. Філософія наукової	2 2	2 2 4	2	Самостійна робота до заняття 6.2. 1. Натурфілософська парадигма. 2. Механічна картина світу. 3. Термодинаміка та електромагнетизм. 4. Кванти та відносність. 5. Вакуум, мікрочастки, Всесвіт. 6. Нелінійний Всесвіт.

	картини світу.				
Грудень	Іспит				

5. Самостійна робота.

Перелік тем, які здобувач повинен вивчити самостійно дивись у таблиці п.4. «Завдання для самостійної роботи».

Перелік тем, які здобувач повинен вивчити самостійно (з рекомендованою літературою), Вказівки до самостійної роботи, Зміст самостійної роботи для здобувачів вищої освіти дивись у виданні «Методичні вказівки та завдання до виконання самостійної роботи та індивідуальних наукових дослідних завдань з дисципліни «Філософія науки» для слухачів ад'юнктури та дистанційної форми навчання Національної академії Національної гвардії України / Уклад: Севрук І.І. - Харків: НАНГУ, 2019. - 68 с.». Рекомендовано Методичною Радою НАНГУ протокол № 3 від 20.11.2019.

6. Політика курсу та оцінювання.

ПОЛІТИКА КУРСУ

- Курс передбачає навчання у складі навчальної групи – лекції, групові та семінарські заняття. Самостійна робота може бути як у складі навчальної групи, так і індивідуальною.

- Завдання на самостійну підготовку, групові та семінарські заняття є обов'язковими для виконання.

- Атмосфера аудиторії передбачає відкритість, доброзичливість, здатність до творчого пошуку, стимулює креативність та системність мислення ад'юнктів, сприяє формуванню філософсько-методологічної культури військових науковців.

- Усі учасники навчального процесу дотримуються академічної доброчесності. Плагіат у виступах не допускається.

- Під час виступів ад'юнкти дотримуються вимог культури ведення дискусій, принципів толерантності та гендерної рівності, уникають та застерігають колег від порушень норм доброчесної поведінки.

- Викладач вітає творчу активність ад'юнктів за тематикою курсу, виявлену при підготовці презентацій, у виступах на конференціях, диспутах, при написанні індивідуального науково-дослідного завдання. Це враховується у результатах підсумкового оцінювання за наявності звітнього матеріалу (відео, збірник праць, сертифікат учасника конференції тощо).

ОЦІНЮВАННЯ

Оцінювання знань ад'юнктів здійснюється відповідно до «Положення про оцінювання знань слухачів (курсантів, студентів) в Національній академії Національної гвардії України».

ПОТОЧНЕ ОЦІНЮВАННЯ

Поточне оцінювання здійснюється на групових заняттях шляхом усного або письмового опитування. На семінарських заняттях оцінюється

ступінь засвоєння теоретичного матеріалу, вміння аргументовано довести та відстояти власну позицію шляхом заслуховування підготовленої доповіді та/або розгорнутої відповіді на питання, запропоновані викладачем для обговорення, проведення дискусії з актуальних проблем філософії науки та інновацій.

ОЦІНЮВАННЯ ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОГО НАУКОВО-ДОСЛІДНОГО ЗАВДАННЯ

При оцінюванні виконання індивідуального науково-дослідного завдання враховуються самостійність виконання завдання, вид наукової діяльності (науковий реферат, доповідь на науково-практичній конференції, наукова стаття, підрозділ науково-дослідної роботи), повнота розкриття тематики, відповідність стандартам оформлення, ступінь опрацювання джерел, наявність ознак наукової новизни. Вид наукової діяльності ад'юнкт обирає самостійно. Максимальна кількість балів: науковий реферат – 20 балів, доповідь, яка передбачає публікацію тез доповіді – 10 балів, опублікована наукова стаття – 30 балів, підрозділ науково-дослідної роботи – 10 балів.

РУБІЖНЕ ОЦІНЮВАННЯ (МОДУЛЬНИЙ КОНТРОЛЬ)

Рубіжне оцінювання здійснюється під час семінарських занять за змістовими модулями 1-6.

Під час модульного контролю оцінюються такі компоненти:

- Знання та правильне використання концептуальних підходів, базових теорій та категоріального апарату філософії науки;
- Ступінь сформованості філософсько-методологічної культури;
- Повнота, достовірність та актуальність інформації щодо розкриття теми;
- Системність, аналітичність та креативність мислення;
- Здатність аргументовано відстоювати обрану позицію, культура ведення дискусії;
- Якість підготовленої презентації.

ПІДСУМКОВЕ ОЦІНЮВАННЯ

Метою екзамену є контроль ступеню засвоєння ад'юнктами концептуальних підходів сучасної філософії науки, оволодіння ними методологією та методикою сучасного наукового пізнання, сформованості у ад'юнктів компетентностей, необхідних для здійснення дослідно-інноваційної, військово-професійної та викладацької діяльності у галузі знань 25 «Воєнні науки, національна безпека, безпека державного кордону».

Знання ад'юнктів оцінюються відповідно до Положення «Про оцінювання знань здобувачів вищої освіти за кредитно-модульною системою Національній академії Національної гвардії України»: за національною (чотирибальною - "відмінно", "добре", "задовільно",

"незадовільно") шкалою, шкалою ECTS (A, B, C, D, E, F, FX) і за 100 бальною шкалою академії.

На екзамені оцінка виводиться за окремими оцінками за відповіді на запитання білета.

При двох окремих оцінках виводиться:

«Відмінно» (A), якщо обидві оцінки «відмінно» (A).

«Добре» (B), якщо:

- одна оцінка «відмінно» (A), а друга «добре» (B);
- обидві оцінки «добре» (B).

«Добре» (C), якщо:

- одна оцінка «відмінно» (A), а друга «добре» (C) або «задовільно» (D або E);
- обидві оцінки «добре» (B або C).

«Задовільно» (D), якщо:

- обидві оцінки «задовільно» (D);
- одна оцінка «добре» (B або C), а друга - «задовільно» (D або E).

«Задовільно» (E), якщо:

- обидві оцінки «задовільно» (E).

«Незадовільно» (F або FX), якщо одна з окремих оцінок «незадовільно» (F або FX).

При проведенні екзамену у формі комп'ютерного тестування оцінка за тестові завдання виставляється:

«Відмінно» (A), якщо надано понад 90% правильних відповідей;

«Добре» (B), якщо надано 82-89% правильних відповідей;

«Добре» (C), якщо надано 75-81% правильних відповідей;

«Задовільно» (D), якщо надано 66-74% правильних відповідей;

«Задовільно» (E), якщо надано 60-65% правильних відповідей;

«Незадовільно» (FX), якщо надано 35-59% правильних відповідей;

«Незадовільно» (F), якщо надано 1-34% правильних відповідей.

Підсумкова оцінка формується через розподіл балів між поточним контролем, виконанням індивідуального науково-дослідного завдання та екзаменом у співвідношенні 50% оцінки за поточний контроль під час групових та семінарських занять, 30% за виконання індивідуального науково-дослідного завдання і 20% за результати екзамену.

7. Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Загальні критерії оцінювання знань та їх відповідність шкалам оцінювання наведені у таблиці 1:

Таблиця 1

За шкалою ECTS	За національно ю шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання

За шкалою ECTS	За національно ю шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
A "Відмінно"	Відмінно	90-100	Здобувач виявив всебічні, систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни, передбаченого програмою; засвоїв основну та додаткову літературу, рекомендовану програмою; проявив творчі здібності в розумінні, логічному, стислому та ясному трактуванні навчального матеріалу; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
B "Дуже добре"	Добре	82-89	Здобувач виявив систематичні та глибокі знання навчального матеріалу дисципліни вище середнього рівня; продемонстрував уміння вільно виконувати завдання, передбачені програмою; засвоїв літературу, рекомендовану програмою; засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни, їх значення для подальшої професійної діяльності.
C "Добре"		75-81	Здобувач виявив загалом добрі знання навчального матеріалу дисципліни при виконанні передбачених програмою завдань, але припустив низку помітних помилок; засвоїв основну літературу, рекомендовану програмою; показав систематичний характер знань з дисципліни; здатний до самостійного використання та поповнення надбаних знань у процесі подальшої навчальної роботи та професійної діяльності.
D "Задовільно"	Задовільно	66-74	Здобувач виявив знання навчального матеріалу дисципліни у обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; справився з виконанням завдань, передбачених програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив значну кількість помилок або недоліків у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, принципи, які може усунути самостійно.
E "Достатньо"		60-65	Здобувач виявив знання основного навчального матеріалу дисципліни в мінімальному обсязі, необхідному для подальшого навчання та майбутньої професійної діяльності; в основному виконував завдання, передбачені програмою; ознайомився з основною літературою, рекомендованою програмою; припустив помилки у відповідях на запитання при співбесідах, тестуванні та при виконанні завдань тощо, які може усунути лише під керівництвом та за допомогою викладача.
FX "Незадовільно"	Незадовільно	35-59	Здобувач має значні прогалини в знаннях основного навчального матеріалу дисципліни;

За шкалою ECTS	За національно ю шкалою	За шкалою академії	Критерії оцінювання
но"			допускав принципові помилки при виконанні передбачених програмою завдань.
F "Незадовільно"		1-34	Здобувачне мав знань зі значної частини матеріалу; допускав принципові помилки при виконанні більшості передбачених програмою завдань; не спроможний самостійно засвоїти програмний матеріал.

8. Рекомендована література.

Базова

1. Добронравова І.С. Філософія науки. Навчальний посібник //І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко, С.П. Петрущенко, Л.О. Шашкова. Філософія науки. – Київ, 2002.
2. Філософія науки: підручник / І.С. Добронравова, Л.І. Сидоренко, В.Л. Чуйко та ін.; за ред. І.С. Добронравової. – К.: ВПЦ. "Київський університет", 2018. – 255 с.
3. Ханстантинов В.О. Філософія науки: курс лекцій / В.О. Ханстантинов. — Миколаїв: МНАУ, 2017. — 188 с.
4. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки: підручник/ І. Добронравова, Л. Сидоренко. — К.: Київський університет, 2008. -223 с.
5. Єріна А. М. Методологія наукових досліджень: навч. посіб. / А.М. Єріна, В.Б. Захожай, Д.Л. Єрін — К.: Центр навч. літ., 2004. - 212 с.
6. Пілюшенко В. Л. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: навчальний посібник/ В.Л. Пілюшенко, І.В. Шкрабак, Е.І. Словенко. — К.: Лібра, 2004. — 344 с.
7. Философия науки: учеб. пособие/ под ред. С. А. Лебедева. — М.: Академический Проект, Альма Матер, 2007. — 731 с.
8. Социология науки: Хрестоматия / Сост. Э.М. Мирский; Под ред. С.А. Лебедева www.courier.com.ru/top/cras.htm.

Допоміжна

1. Бор Н.Избранные произведения. - М.,1976.
2. Вернадский В.И.Научная мысль как планетное явление. - М., 1991.
3. Карнап Р.Философские основания физики. Введение в философию науки. - М., 1971.
4. Кун Т.Структура научных революций. - М., 1985.
5. Лакатос И. Методология исследовательских программ // И. Лакатос. - М., 2003.
6. Полани М. Личностное знание. - М., 1985.
7. Поппер К.Логика и рост научного знания. - М., 1983.
8. Поттер В.Р.Биоэтика: мост в будущее. - Киев, 2002.
9. Пуанкаре А.О науке. - М., 1983.
10. Риккерт Г.Науки о природе и науки о культуре. М., 1998.

11. Пенроуз Р. Новый ум короля. - М., 2003.
12. Пригожин И., Стенгерс И. Порядок из хаоса. - М., 2000.
13. Тулмин Ст. Человеческое понимание. - М., 1984,
14. Фейерабенд П. Избранные труды по методологии науки. - М., 1990.
15. Хабермас Ю. Будущее человеческой природы. На пути к либеральной евгенике? - М., 2002.
16. Авдулов А.Н. Наука и производство: век интеграции (США, Западная Европа, Япония). - М.: Наука, 1992.
17. Авдулов А.Н., Кулькин А.М. Научные и технологические парки, технополисы и регионы науки. - М.: ИНИОН РАН, 1992.
18. Авдулов А.Н., Кулькин А.М. Власть, наука, общество. Система государственной поддержки научно-технической деятельности: опыт США. - М.: ИНИОН РАН, 1994.
19. Баженов Л.Б. Строение и функции естественно-научной теории. - М, 1978.
20. Борзенков В. Г. Биофилософия сегодня. - М., 2006.
21. Владимиров Ю.В. Метафизика. - М., 2002.
22. Дольник В.Р. Непослушное дитя биосферы. - СПб., 2003.
23. Докинз Р. Эгоистичный ген. - М.: Мир, 1993.
24. Биоэтика: принципы, правила, проблемы / Под ред. Б.Г. Юдина. - М, 1998.
25. Введение в биоэтику / Под ред. Б.Г. Юдина и П.Д. Тищенко. - М, 1998.
26. Гусейнов А.А. Введение в этику. - М., 1985.
27. Гайденко П.П. Эволюция понятия науки (XVII — XVIII вв.). - М., 1987.
28. Гайденко П.П. Эволюция понятия науки. Становление и развитие первых научных программ. - М., 1980.
29. Гачев Г.Д. Наука и национальные культуры (гуманитарный комментарий к естествознанию). - Ростов н/Д, 1992.
30. Добров Г.М. Наука о науке. - Киев: Наук. Думка, 1989.
31. Ильин В.В. Критерии научности знания. - М., 1989.
32. Идеалы и нормы научного исследования. - Минск, 1981.
33. Капица С.П., Курдюмов С.П., Малинецкий Г.Г. Синергетика и прогнозы будущего. - М., 1997.
34. Касавин И.Т., Сокулер З.А. Рациональность в познании и практике. - М., 1996.
35. Каменев А.С. Современное естествознание. - М., 2007.
36. Кезин А. В Научность: эталоны, идеалы, критерии. - М., 1985,
37. Косарева А.М. Предмет науки. - М., 1977.
38. Косарева А.М. Социокультурный генезис науки: философский аспект проблемы. - М., 1989.
39. Коммуникация в современной науке / Сб. перев. с англ. под ред. Э.М. Мирского и В.Н. Садовского. - М.: Прогресс, 1976.
40. Кузнецова Н.И. Наука в ее истории. - М., 1982.
41. Купцов В.И., Девятова С.В. Естествознание в контексте мировой истории. - М., 2003.

42. Курдюмов С.П., Князева Е.Н. Основания синергетики. - М., 2002.
43. Лебедев С.Л. Индукция как метод научного познания. - М., 1980.
44. Лебедев С.А. Интерналистское и экстерналистское объяснение развития научного знания: возможности и границы// Вестник Московского ун-та, серия 7, «Философия». - 1991, №3.
45. Лекторский В.А. Субъект, объект, познание. - М., 1980.
46. Лекторский В.А. Наука в культуре. - М., 1998.
47. Лесков Л.В. Нелинейная Вселенная. - М., 2003.
48. Линде А. А. Физика элементарных частиц и инфляционная космология. - М., 1990.
49. Манчур ЕЛ. Проблемы социокультурной детерминации научного знания. - М., 1987.
50. Меркулов И.П. Метод гипотез в истории научного познания. - М., 1984.
51. Моисеев Н.Н. Универсум. Информация. Общество. - М., 2001.
52. Научная деятельность: структура и институты / Сб. пер. с англ. и нем. под ред. Э.М. Мирского и Б.Г. Юдина. - М.: Прогресс, 1980.
53. Никитин Е.П. Открытие и обоснование. - М., 1988.
54. Пельц Д., Эндрюс Ф. Ученые в организациях / Пер. с англ. - М.: Прогресс, 1973.
55. Проблемы деятельности ученого и научных коллективов: Междунар. ежегодник. - СПб., 1969 — 2002. Вып. 1 — 13.
56. Принципы историографии естествознания. - М., 1993.
57. Современная западная социология науки. Критический анализ / Отв. ред. В.Ж. Келле, Е.З. Мирская, А.А. Игнатъев. - М.: Наука, 1988.
58. Социальная динамика современной науки / Отв. ред. В.Ж. Келле. - М., 1995.
59. Социальная динамика современной науки / Под ред. В.Ж. Келле. - М., 1995.
60. Социокультурный контекст науки. - М., 1998.
61. Степин В.С. Философия науки. Общие проблемы. - М., 2006.
62. Степин В.С., Горохов ВТ., Розов М.А. Философия науки и техники. - М., 1996.
63. Степин В.С. Основания науки и их социокультурная размерность// Наука в культуре. - М., 1998.
64. Степин В.С. Теоретическое знание. - М., 2000.
65. Тацуно Ш. Стратегия — технополис / Пер. с англ. - М.: Прогресс, 1989.
66. Фейнберг ЕЛ. Две культуры: интуиция и логика в искусстве и науке. - М., 1992.
67. Филатов В.П. Научное познание и мир человека. - М., 1989.
68. Философия науки: наука как деятельность / Под общ. ред. проф. С.А. Лебедева. - М., 2007.
69. Философия естественных наук / Под ред. С.А. Лебедева. - М., 2006.
70. Философия математики и технических наук / Под ред. С.А. Лебедева. - М., 2006.

71. Философия социальных и гуманитарных наук. - М., 2006.
72. Философия науки: проблемы и перспективы. Круглый стол / Вопросы философии. - 2006. № 10.
73. Философия науки и научно-технической цивилизации. Юбилейный сборник / Под общ. ред. Н.В. Агафоновой и др. - М., 2005
74. Фролов И. Т., Юдин Б.Г. Этика науки: проблемы и дискуссии. - М., 1986
75. Хакен Г. Тайны природы. Синергетика: наука о взаимодействии. - М.; Ижевск, 2003.
76. Хокинг С. От Большого взрыва до черных дыр. - М., 1990.
77. Холтон Дж. Тематический анализ науки. - М., 1980.
78. Хьюбнер К. Критика научного разума. - М., 1994.
79. Ценностные аспекты развития науки. - М., 1990
80. Чернавский Д.С. Синергетика и информация. Динамическая теория информации. - М., 2001.
81. Швырев В.С. Научное познание как деятельность. - М., 1989
82. Шипов Г.И. Теория физического вакуума. - М., 1997.
83. Шрейдер Ю.А. Этика. Введение в предмет. - М., 1998.
84. Эйнштейн А., Инфельд Л. Эволюция физики. - М., 2001
85. Этика и ответственность науки // Человек. - 2000. № 5.
86. Этико-правовые аспекты проекта «Геном человека»: Международные документы и аналитические материалы. - М., 1998.
87. Юдин Б.Г. О возможности этического измерения науки // Человек. - 2000. №5
88. Яблонский А.М. Модели и методы исследования науки. - М.: Эдиториал УРСС, 2001.

9. Питання до підсумкового контролю.

1. Поняття науки. Наукова раціональність: специфіка та основні типи.
2. Наука як специфічний тип знання, вид діяльності та соціальний інститут. Специфіка військової науки.
3. Формування наукової раціональності: особливості донауки Стародавнього Сходу: рецептурно-емпіричне, утилітарно-технологічне знання.
4. Формування наукової раціональності: Античність.
5. Наука та релігія, знання та віра у добу Середньовіччя. Зародки формування експериментальної науки.
6. Розвиток науки у Новий час. Базові ідеї, підходи та ідеали класичної науки. Парадигма класичної науки.
7. Криза основ класичної науки та наукова революція на межі XIX-XX ст. Парадигма некласичної науки.
8. Основні тенденції формування науки майбутнього: неонекласика (постнекласика).

9. Структура наукового знання.
10. Емпіричний рівень наукового знання: сутність, специфіка та структура. Основні методи емпіричного знання
11. Теоретичний рівень наукового знання: сутність, специфіка та структура. Основні методи теоретичного пізнання.
12. Метатеоретичний рівень наукового знання, його структура та методологічне значення.
13. Наукове спостереження, вимоги до нього, роль у військових науках.
14. Наукове порівняння як метод, його значення у воєнному пізнанні.
15. Вимірювання та особливості його проведення у військових науках.
16. Науковий експеримент, його значення для військової науки та практики.
17. Прилади, їх гносеологічна функція, можливості використання у військових науках.
18. Абстрагування та абстракція, їх роль в емпіричному дослідженні.
19. Індукція, її роль у пізнанні емпіричного рівня.
20. Принцип фальсифікації (К. Поппер) як метод наукового пізнання.
21. Ідеалізація як основний спосіб конструювання теоретичних об'єктів.
22. Формалізація як метод теоретичного пізнання.
23. Аксиоматичний метод та його специфіка.
24. Математичне моделювання: типи математичних моделей, їх евристичні можливості та особливості використання у військових науках.
25. Структура та специфіка загальнонаукового знання. Картина світу (загальнонаукова та часткових наук) та методологія.
26. Аксиологічні засади метатеоретичного знання. Цінності науки.
27. Наука та філософія. Філософія науки.
28. Рефлексія як основний метод метатеоретичного рівня пізнання в науці.
29. Наука як соціальний інститут. Функції науки в суспільстві
30. Соціологія науки та знання: основні ідеї та принципи.
31. Соціальні характеристики наукової професії. Наукова професія та наукове співтовариство.
32. Науковий етос (Р. Мертон). Функціональний сенс імперативів наукового етосу: стратегії поведінки вченого.
33. Типи комунікації у науковому співтоваристві: комунікація, співавторство, наставництво, колегіальність
34. Відтворення наукових кадрів та міграція вчених як соціальна проблема.
35. Моральні аспекти функціонування науки у третьому тисячолітті: моральний вибір та моральна відповідальність.
36. Внутрішня етика науки: професійна відповідальність вченого.
37. Зовнішня етика науки: соціальна відповідальність вченого та науки.
38. Цінності науки та проблема соціальної відповідальності. Професійна відповідальність військового вченого.
39. Науково-технічний прогрес та його моральні проблеми.

41. Наука як основа економічного та соціального прогресу сучасного суспільства.
42. Науково-технічний потенціал країни: поняття та сутність. Основні етапи та закономірності становлення у сучасних розвинутих країнах.
43. Інтеграція науки та виробництва: особливості сучасного етапу
44. Науково-технічний потенціал: організаційні структури та програми розвитку.
45. Військовий науково-технічний потенціал сучасних розвинутих країн.
46. Національно-дослідні програми: військова сфера.
47. Інтеграція військової науки та виробництва в Україні: особливості сучасного етапу.
48. Українська військова наука та її місце у сучасному науковому просторі.
49. Наукова картина світу: поняття та методологічне значення. Філософія наукової картини світу.
50. Основні моделі розвитку наукового знання.
51. Фізична картина світу: від натурфілософії до класики.
52. Квантово-механічна картина світу. Кванти та відносність.
53. Нелінійна картина світу та її особливості. Нелінійний Всесвіт.
54. Сучасна наукова картина світу.

Доцент кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін,
кандидат філософських наук,
доцент

Ірина СЕВРУК